Any II 27 - febrer - 1937 N.º 57

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

PREU:

Número corrent	25 cèntims.
Subscripció semestral	6 pessetes.
Subscripció anual	10 pessetes.

SUMARI

Camins antics de Sabadell, pàgina 258. - Corranda, pàgina 259. - Aforismes i proverbis, pàg. 260. - Indrets de Catalunya, pàgina 261. - Jocs de paraules, pàg. 263. - Catalans notables, pàg. 264. - Endevinalles, pàg. 265. - Els Cognoms Catalans, pàgina 266. - Contes vells... forjats de nou, pàg. 268. - Gràfics, pàg. 273. - Les muntanyes de Catalunya, pàg. 274. - Endevinalles, pàg. 279. - Folklore, pàg. 280. - Jardí del Llobregat, pàg. 281. - Nostra Premsa, pàg. 283. - Una locució popular, pàgina 287. - Entreteniments Instructius, pàgina 288.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Camins antics de Sabadell

(Continuació)

El camí antic de Sant Quirze de Galliners

Aquest camí sortia de Sabadell (1792) conjuntament amb de Sant Cugat del Vallès, i amb el de Rubí pel Portal de Sant Quirze, el qual estava situat al final del carrer d'aquest nom. Després, pel carrer de Sant Cugat (que estava en formació), es dirigia avall i passava a poca distància de l'actual carretera a Rubí i Molins de Rei (seguint aquesta es veuen alguns fragments a la part dreta) aprop del bosc de Can Feu, travessava la riereta i més amunt segueix pel fressat camí de carro que travessa la via prop la bòvila Vda. Madurell. En aquesta deixava a l'esquerra el camí a Sant Cugat del Vallès, i a Rubí; el de Sant Quirze de Galliners, gira per la dreta per anar en pocs moments al poble.

Altres camins sortien de Sabadell, per anar a Sant Quirze de Galliners, com per exemple el que passa per la casa de Can Feu, i travessa el bosc; però hem cregut millor fer esment del descrit, car creiem que era el més utilitzat en aquell temps.

El camí vell a Rubí

Per anar a Rubí s'utilitzava el camí de Sant Cugat del Vallès, per Sant Quirze de Galliners. (Vegi's la sortida de Sabadell i l'itinerari d'aquest).

A l'indret de la bòvila Vda. Madurell, el camí de Rubí a Sant Cugat del Vallès deixava a la dreta el camí de Sant Quirze de Galliners, més avall travessava pel lloc on hi ha l'actual via dels ferrocarrils de Catalunya, i trobava a l'altra banda la carretera a Rubí i Molins de Rei, que la segueix un tros. Pel camí de carro fressat que troba a l'esquerra al peu del revolt de la carretera continua avall. A l'indret de l'estació de Sant Quirze de Galliners (la qual és a poca distància del camí i apartada del poble), tra-

UAB Biblioteca de Comunicació Biblioteca General

vessava l'antíc camí de Terrassa a Barcelona per Sant Quirze de Galliners a Sant Pau de Riusec, i a poca distància la via dels ferrocarrils de Catalunya, el fons del qual ho indica, ara la travessa una mica més avall, retrobant l'antic camí a l'altra banda de la via, passa pel torrent de Sant Quirze, i més amunt travessa el camí que va de Sant Quirze de Galliners a Sant Cugat del Vallès (1).

Travessat aquest, puja per Can Arús, passant pel davant de la casa; a poca distància troba a la dreta Can Vinyals, i per dintre el bosc, després d'un bon recorregut es dirigeix a Can Camps. D'aquesta, per entre vinyes puja al collet de dit nom (situat sobre mateix de la casa).

Al collet de Can Camps, gira per l'esquerra, seguint el llegendari Camí dels Monjos, el qual es deixa al primer trencall a l'esquerra. D'aquí es segueix per la carena passant pel bosc, més avall entre vinyes, discorre bastant separat de Can Tiraïes (casa que està a la part esquerra). Després d'un bon curs per aquella serra va davallant per anar directament a Rubí, entrant a aquesta població pel costat del pedró de la creu, i el carrer de Sabadell.

FRANCESC GOSALBES I CASTAÑÉ.
(De «Amics del Folklore de Catalunya»).

(Acabarà)

CORRANDA

Vaja, Cinteta, no em miris,
que dels teus ulls hi surt foc.
Del dia que vas mirar-me
que està bullint el meu cor.

(1) El camí de Sant Quirze de Galliners, a Sant Cugat del Vallès, després de la confluència amb el de Sabadell a Rubí, a poca distància passa per un petit pont (sota la via dels ferrocarrils de Catalunya); revolta aquesta, i torna travessar-la més amunt. Per dintre el bosc s'enfila per la carena per trobar-se amb el de Sabadell, que passa per la Torre de Sant Pau.

UAB Biblioteca de Comunicació

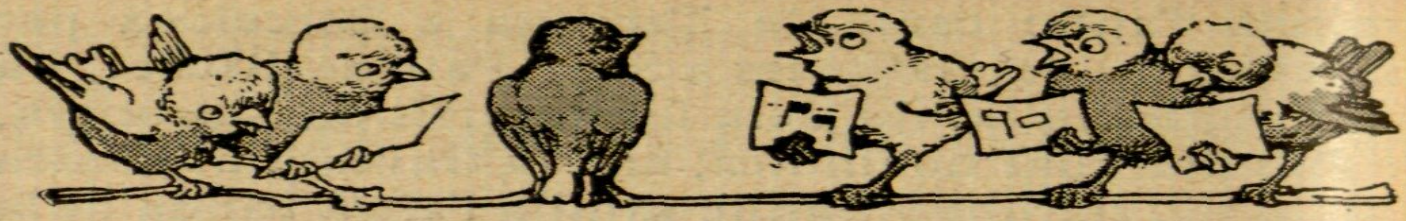

AFORISMES I PROVERBIS

EL TREBALL

Qui no treballa no menja, ni va bonic el diumenge.
Qui de jove no treballa, quan és vell dorm a la palla.
El pagès que té cria, treballa nit i dia.
De treballar, no n'hi ha cap burro gras.
El treballar és una pena, per a qui no en ve de mena.
Peresa, porta pobresa.
En tot temps el peresós, ha estat menesterós.
Qui jeu i no treballa, molts cops badalla.
Qui no treballa en tot l'any, treballa el dia de Cap d'any.
Després del treball, ve el descans.
Treball començat, és mig acabat.
Qui no reposa, fa poca cosa.
Qui bé menja, bé treballa.
El jornal petit, aconsegueix el gros.
Si la dona no estalvia, cap jornal no és prou.
Qui aigua detura, blat mesura.
Qui aigua detura, oli mesura.
Al gener, no siguis matiner.
Al febrer, lloga jornaler.
Per Sant Miquel, el berenar se'n puja al cel.
Per Sant Macià, torna a baixà.
Qui té jornalers i no se'ls veu, és fa pobre i no s'ho creu.
Qui no sap fer les feines, no les sap manar.
Pagès que molt caça, deixa caure la casa.
Qui va molt als mercats, si és pagès no té ducats.
Compra a casa, ven a casa, i faràs casa.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

La Castellassa de Can Torres.

INDRETS DE CATALUNYA

—

La Castellassa de Can Torres

Per la foto que publiquem, es pot deduir, que si no és difícil, tampoc no és molt fàcil pujar al cim de l'esbelta Castellassa de Can Torres, situat aquest puig o enorme roca en forma de camell, prop del Coll de Grua, a la vessant oriental de la muntanya de Sant Llorenç del Munt, entre la canal de la Matalonga i el sot de la Carda, la qual muntanya es troba a la comarca del Vallès Occidental, entre Terrassa i Sabadell. A més a més de l'esmentat nom, també té el de la Roca del Pastor, encara que amb aquest darrer és poc conegut.

Explicarem la llegenda que s'atribueix a l'origen d'aquest nom: Fa molts anys, que un pastor, estant amb el seu ramat prop d'aquest turó, li vingué l'acudit de pujar-hi. I posant en pràctica la seva pensada, començà a enfilar-s'hi, de la manera com pogué, valent-se de les seves traces i manyes.

Després de diversos contratemps, d'algunes rellis-cades que varen espaordir-lo quelcom i d'algun

UAB Biblioteca de Comunicació Hemeroteca General

intent de retrocedir en la seva empresa, prosseguí amb coratge la primitiva intenció. Després de llarga estona arribà al cim.

Immensa alegria s'apoderà d'aquest pastor en veure assolit el seu propòsit i contemplar, des d'allí dalt, l'atractiu panorama que es divisa.

No fruí molt d'aquell bell espectacle: ja havia passat bastant de temps entre la pujada, que fou força accidentada, i era precís de baixar. En voler intentar-ho i calcular l'alçada i els precipicis a què es trobava, va espaordir-se de tal forma, que no tingué ni esma de provar la davallada.

Experimentà gran desconsol davant tanta contrarietat. Després de restar sumament abatut i d'estar penedit d'haver tingut l'atreviment d'escalar el cim en què es trobava, sigui per virtut d'encantament o sigui degut a un acte misteriós en forma de núvol, el cert és que el nostre pastor va trobar-se en un tancar i obrir d'ulls, com qui diu, a la part baixa del turó, prop mateix del seu ramat. Volem remarcar que en recordança d'aquest fet, quan la boira envolta la Castellassa, la gent l'acostuma anomenar «boira pastora».

També és creença molt general entre la classe pagesa, que quan passa boira prop de la Castellassa, diuen que no trigarà a ploure.

Descrita l'anterior explicació, farem succinta ressenya d'una escalada realitzada, junt amb altres companys, pel gener d'enguany.

En ésser al peu de l'alterosa Castellassa de Can Torres —per abreujar aquest nom, alguns suprimeixen: de Can Torres—, principiàrem la seva ascenció. Estem a la canal o sot de la banda esquerra, quedant el massís o pic de La Mola a dita part. Després d'algunes peripècies per estar en lloc convenient i d'haver escalat tot allò que poguérem pels nostres propis esforços i enginys; amb una esbranzida, l'amic Camps, aconsegueix un petit replà; puja un tros més amunt, i el mateix fa un altre company.

Aleshores, dels quatre que érem, dos estaven més enlairats, i per mitjà d'una corda que portava en Camps —tenia uns 19 metres— se la lliga al seu cos, l'altre company estampit a la canal i en un

UAB Biblioteca de Comunicació i Documentació Científica

sobresortint del terreny, l'assegura: no és una assegurança ferma, els manca una estaqueta o pitó, però no el tenen. Solucionen aquesta falla del mode que els és possible, doncs tenim el propòsit de fer l'escalada. Així, en virtut d'aquest ardit, pugem els altres dos companys: ja ens trobem els quatre que efectuem l'excursió, a un mateix lloc.

Uns moments d'espectació; després d'una exploració visual, trobem un lloc ferm, i ben assegurada la corda, continuem el nostre propòsit. Ja som al primer tros.

Flanquegem amb facilitat per la part dreta; altra volta pugem més amunt i fem el darrer camí de flanc, bastant difícil.

Ja tan sols ens resta l'últim tros, que vertaderament és el més compromès de l'escalada.

S'assegura bé el primer company i comença a esgarrapar; és ajudat pel segon, que el recolza amb les espatlles, i seguidament sentim el crit: ¡ja és nostre! Pugem tots, i amb el rostre radiant de joia i satisfacció ens trobem tots quatre al cim de la Castellassa.

La davallada l'afectuàrem amb la deguda precaució, per manca de corda, doncs el qui posseeix els suficients metres de corda, pot realitzar l'esplèndida i impressionant baixada per la part contrària.

Heus ací una senzilla narració. Si sou excursionista d'afició o muntanyenc d'esperit, no deixeu d'admirar la magnificència de la Castellassa de Can Torres.

M. R.

Jocs de paraules

«Teta tonta, tanta tinta tota t'unta! Tens, tu, tinta al tinter, Anton?»

«Qui un pam de capa parda compra, un pam de capa parda paga; qui un pam de capa parda ha comprat, un pam de capa parda ha pagat».

UAB Biblioteca de Ciències i Hemeroteca General

CATALANS NOTABLES

Narcís Oller i Moragas

Al'agost del 1846, i a la ciutat de Valls, va néixer aquest genial novel·lista.

Vingué a Barcelona, on va estudiar el batxillerat i la carrera de dret, llicenciant-se en 1873. Va guanyar per oposició una plaça d'oficial de secretaria de la Diputació Provincial d'aquesta ciutat comtal, en la qual va determinar fixar la seva residència.

Oller i Moragas, de bon principi s'inclinà vers la literatura castellana. Després, en 1878, entrà a formar part de la redacció del periòdic *La Renaixensa,* en el qual inaugurà la seva labor periodística en llengua catalana. Va ésser molt celebrat, en 1879, el seu llibre *Croquis del natural,* el qual va constituir una vertadera revelació de les especials condicions de novel·lista.

Col·laborà assíduament, des del 1880, en les revistes literàries *La Renaixensa, La Ilustració Catalana, El Eco de Valls, La Veu de Catalunya* i altres.

Varen ésser premiades pels Jocs Florals de Barcelona, les seves novel·les: *Sor Sanxa,* en 1880; *Isabel de Galceran,* en 1882, com també *Vilaniu.* En l'any 1912, obtingué el premi Fasthenrath, per la seva

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

novel·la *Pilar Prim*. Fou, en 1896, president dels Jocs Florals de Barcelona.

La seva producció literària ha estat abundant i moltes de les seves obres s'han traduït al castellà per autors eminents, donant notícia, no tan sols de l'esponerosa florida del nostre idioma, sinó, àdhuc, de la fesomia racial del nostre poble, tan de mà mestre retratat en les vigoroses pàgines de les seves novelles i de les seves narracions, a més de les esmentades, *La papallona, La febre d'or, L'escanyapobres, La bogeria,* etc.

Morí el dia 26 de juliol del 1930, a Barcelona. Aquesta ciutat l'hi té dedicat un monument compost d'un bust —obra de l'escultor Arnau— emplaçat damunt un sòcol rectangular de pedra, i és situat a l'entrada de la Via Augusta. Fou inaugurat el dia 6 de maig del 1934.

L'Ateneu Barcelonès volgué honorar la seva memòria, col·locant un bust d'aquest novel·lista, modelat per Eusebi Arnal, a la seva sala d'actes. S'efectuà el dia 28 de març del 1935.

MIQUEL CODINA I FARRÉ.

ENDEVINALLES

Dels fruits que en la terra hi han
ella és la fruita més gran;
molts la tenen avorrida
i a voltes salva la vida.

(*La carbassa*).

Sense ales vola pels aires,
sense peus també camina,
s'asseca quan fa molt fred,
s'engruixeix i no s'aprima.

(*L'aigua*).

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Els Cognoms Catalans

En temps dels visigods, era costum de portar cada persona un sol nom com a distintiu personal. Aquest costum, que ve corroborat pel fet de no trobar d'aquella època més que noms isolats, sense acompanyament de cognom ni qualificatiu de cap mena com Wadald, Hrotland, Thiotwar, Theudobald, Wigmar i molts d'altres, estava en plena vigència en començar la reconquesta del territori català després de la vinguda dels àrabs.

Cal remarcar que, segons es desprèn de la documentació de l'època, no eren sols els noms de procedència visigòtica els que eren imposats a les persones a l'acte d'ésser batejades. Sovintejaven, ultra aquests, i com és natural, els noms de procedència franca, car ja és sabut que foren els francs els qui iniciaren la reconquesta del nostre territori.

Cal afegir, encara, a aquests, els noms de procedència llatina, d'ús inconscientment forçat, com a conseqüència lògica de la llarga dominació romana que tan profundes arrels deixà en la nostra llengua i en la nostra manera d'ésser.

Com a noms personals usats en aquella època, només cal afegir a la llista els de procedència grega que ens pervingueren a través dels romans i els noms hebreus presos directament de la Bíblia.

Els noms personals d'origen llatí usats a la Marca d'Espanya *, no tingueren res de comú amb els que estaven en boga en temps de la denominació romana. Es referien a qualitats físiques o morals, o bé denotaven la procedència gentilícia de la persona que els usava. En són exemple, entre altres, els noms de

* *Marca* és una paraula d'origen germànic que significa frontera o país fronterer. Els conquistadors francs donaren al nostre país el nom de *Marca,* perquè, per a ells, constituïa la frontera de l'Imperi Franc amb Espanya. Hem de destacar que en aquella època era reservat el nom d'Espanya per al territori que aleshores ocupaven els sarraïns i que el nom de *Marca Hispanica* que apareix més tard en els documents, significa *País que fa frontera amb Espanya*. El comte de Barcelona fou també anomenat marquès perquè tenia autoritat sobre tota la *Marca*.

UAB Hemeroteca General

Blandus, Bellus, Fortes, Bonus, Justus, Franco, Romano, Gentile, etc. També era corrent d'imposar als homes els noms de distints carnívors, com Leo, Leopardus, Lupus, etc.

Quant a les dones, els noms que els eren imposats es referien a qualitats físiques i morals, o bé eren noms d'ocells, flors, plantes i objectes preciosos. Podem citar com a exemple de noms de dona, Càndida, Fermosa, Constància, Christiana, Placídia, Kasta, Columba, Tórtora, Rosa, Sàlvia, Auria, etc.

Els noms de procedència grega o hebrea són poquíssims i en constitueixen una mostra els d'Alexàndrio, Genèsio, Daniel, David, Elias, Lukas i Paulus.

Els noms d'origen germànic —visigòtic o franc— són, però, els que han donat un major de contingent de cognoms catalans actuals. Són, per regla general, noms purament personals, sense altra significació, i la corrupció que han experimentat a través dels segles és el que ha produït un gran nombre de cognoms que avui són molt corrents.

Com a via d'exemple citarem els noms germànics dels quals provenen alguns d'aquests cognoms. Arnal i Artau deriven d'*Arnoald;* Artau i Artal d'*Artald;* Guadal i Gual de *Wadald;* Giralt, Gerau, Garau, Grau, Xarau i Xirau de *Giroald;* Gombau de *Gundobald;* Arquimbau d'*Arcambald;* Tubau de *Theudobald;* Trabal de *Traswald;* Bertran de *Bertram;* Galceran de *Walderamnus;* Guitart i Xatart de *Withart;* Sunyer de *Suniar;* Roger de *Hrodgar;* Riquer de *Richari;* Geribert, Giribert i Gibert de *Garibert;* Galofre de *Walahfrid;* Guifre, Gifre, Xifra i Xifré de *Wigofred,* el qual nom es transformà més tard en *Wifred;* Jofre, Jofresa i Xufresa de *Godafrid;* Aimeric d'*Amalaricus;* Tudurí de *Theudoricus;* Armengol d'*Hirminigald;* Gil i Gili d'*Herminigild;* Jaumar i Xammar de *Godomar;* Sunyol de *Sunniulf;* Guillem, Guim, Gim, Gem i Guillamet de *Willahalm;* Guimerà de *Wigmar;* Sendra, Serret i Sindreu de *Sindarat,*

GABRIEL NOGUÉS PAHÍ.

(*Seguirà*).

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

CONTES VELLS... FORJATS DE NOU

—

El miracle del mar

D'avui sí que no passa, mare!

—Què vols dir, fill meu?

—Doncs vull dir que avui em faig a la mar i si la sort m'ajuda i la pesca és abundant, demà tindrem els diners suficients per a pagar l'arrendament d'aquesta cabana...

—Però no veus que ets massa jovençà, que un cop de mar pot acabar les teves forces, que no saps que un home a voltes es veu apurat per a governar la barca... A més, tu sol, no pescaràs.

—Hi vindrà el pare, també...

—Pobre fill meu! El teu pare no hi ha qui el tregui de casa en Joanot.

—Jo el treuré d'aquella tavernota de mala mort, jo faré que vingui amb mi a la pesca...

—I com ho faràs?

—Li contaré la nova visita de l'amo, li faré saber allò que ha dit, li explicaré que ens veurem al bell mig del carrer si d'aquí quinze dies no hem pagat els tres mesos de lloguer que encara devem...

—Tot serà inútil... Al teu pare el dominen els companys i el joc. No t'escoltarà, Tomaset.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

—La sort, la meva bona estrella, m'ajudaran! I mireu, me n'hi vaig ara mateix a veure el pare. Ja veureu, mare, la meva bona marona, ja veureu de bell nou «La Galana» lliscar per damunt les ones com en els seus millors temps... Ja ho veureu, mare, i ben aviat que ho veureu, qui sap si aquesta mateixa vesprada...

Després de fer un petó a la seva volguda i estimada mare, en Tomaset sortí de la cabana ben alegre i joiós en direcció a la taverna d'en Joanot, per així poder parlar amb el seu pare.

El bon fill parlà i les seves paraules no tingueren la virtut de fer esperançar a la mare. Perquè la Tresona i en Josep Jan —pares d'en Tomaset— a les primeries d'ésser casats vivien en pau, el que equival a dir que la més franca felicitat regnava entre ells. Dels diners estalviats compraren «La Galana», aquella barca que sabia lliscar per damunt de les ones i que per la pesca era una de les més ardides i coratjoses. Una barca que anava mar endins, més endins que les seves companyes, essent la primera que retornava a la platja més curulla de peix que no cap altra.

¡Quines boniques matinades aquelles que Josep Jan arribava després de tota una nit passada en el mar! Ella, la Tresona, la bona i fidel muller, l'esperava damunt la sorra, dreta, amb l'esguard clavat per complet en l'ample horitzó. De moment no hi veia res, cap embarcació creuava la immensitat de la mar. L'esposa no es cansava de mirar, i no res, no res... De sobte, allà, ben avall, un puntet, imperceptible als ulls d'altri, alegrava la Tresona. I aquell puntet s'anava fent gros, gros, i ja es distingia la barca amb les seves veles gonflades, dirigint-se a la platja. Quan veia l'estimada, semblava que la barca anés més de pressa, talment que el vent ajudés a fer-la córrer, desitjós que marit i muller es fonguessin, com més aviat millor, entre petons i abraçades.

Però ara tot era canviat. En Josep Jan, l'espòs amantíssim d'abans, s'ha convertit per la Tresona en el seu temible botxí.

Abans tan treballador, tan bo, tan ben parlat, i sobretot, tan amorós per ella i el seu fill, ara havia esdevingut un viciós, un insuportable, un renegaire,

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

i el que és pitjor, un jugador empedreït i bevedor en desmesura.

Aquell amor tan pur per a l'esposa i aquella tendresa pel fillet desaparegueren per a donar pas a les exigències i malstractes. La Tresona es defensava uns quants diners que guanyava cosint xarxes, els quals cuitava a esmerçar-los pel fill, solament pel fill, per aquell bocí del seu cor.

Així anaven passant i així es trobaven el dia aquell que l'amo d'aquella cabana on habitaven, cansat de tant esperar, manifestà a la Tresona, que si no pagava els mesos de lloguer endarrerits, disposaria de la vivenda.

La conversa entre el propietari i la Tresona arribà a oïdes d'en Tomaset, el qual oí clarament com la seva mare demanava un xic més de clemència. Fou per això que decidí fer-se a la mar per tal d'arribar ple de peix i poder reunir els cabals necessaris per a pagar el semestre.

I aquest propòsit del fill, comunicat per ell mateix amb paraules alegroies i coratjoses, no havia tingut pas la virtut d'il·lusionar la mare. En Josep Jan era esclau del vici i ja ningú no el faria tornar al bon camí.

* * *

—No em renyeu, pare... He vingut per a dir-vos una cosa... A casa no tenim diners per a pagar el lloguer de la cabana, tenim sis mesos endarrerits i l'amo, cansat d'esperar, ha dit que si no pagàvem d'aquí quinze dies ens tiraria al carrer.

—I jo, què vols que hi faci? Que en tinc, de diners, jo? —exclamà en Josep Jan, interrompent al seu fill. Després, amb to agre, continuà: —Bé, a què ve la teva visita i les teves paraules?

—Si em volguéssiu escoltar, si ens féssim a la mar, avui, aquesta nit mateix, la pesca ens proporcionaria, a ben segur, diners, els suficients per a pagar...

—I com ho saps que pescaríem? La mar és molt egoista, la mar sempre et fa la *quantra*. Tu vols pescar, doncs ja que ho necessites de precís, perds nits i més nits i tornes sempre de buit. Mai més

UAB Biblioteca de Comunicació

m'hi faré a la mar, t'ho ben rejuro, n'estic massa escamat, saps? —i acabant de dir això tornà a emprendre el joc, com si tal cosa.

—Però, pare, provem-ho. La sort ens ajudarà...

—Que la sort ens ajudarà... —exclamà ple d'ironia tot acompanyant-hi una forta riallada.

—Sí, pare, sí...

—Prou. Te'n vas o t'estavello! —digué en Josep Jan, aixecant-se de la cadira i amenaçant amb ella al seu fill.

En Tomaset sortí d'aquella tavernota amb el cor fet a trossos. El seu pare no el volia acompanyar, però ell sortiria, sol, ben sol. Però no, completament sol, no. La sort l'acompanyaria.

* * *

—Josep Jan... —cridà la Tresona tot entrant a la taverna—. Que el nostre fill corre perill de mort, que el nostre Tomaset es troba en alta mar i a mercè de les ones. No sents quina tempesta? Vés-hi, Josep Jan, vés-hi, salva'l, corre...

Llavors s'aixecà més de mala gana que de gust. Què se li endonava el seu fill, a ell!

La mar imposava. Una forta tempesta de pluja i vent era desencadenada. Les ones semblaven talment briosos corsers saltant ferotgement. La fosca regnava per complet.

Josep Jan romania a la platja, sense voler acudir en socors del seu fill.

—Més val que se'n mori un que dos...! —anava dient com excusant-se d'anar mar endins.

—Vés-hi, Josep, vés-hi... Que és el nostre fill, que és el nostre Tomaset...

De sobte, la claror instantània d'un llampec deixà veure allà al lluny una embarcació lluitant desesperadament.

Un crit d'angoixa sortí dels llavis de la Tresona, mentre, tota esfereïda, signava el lloc on la barca s'havia vist instants abans. El crit maternal es fongué amb la remor de les ones.

—Que és el nostre fill, Josep, que és el nostre fill... —anava cridant la bona mare.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Seguidament un home es llançà a l'aigua. Era Josep Jan.

* * *

Dues hores després, a la platja i en la mateixa sorra, un grup de pescadors, i entre ells una dona, mirava de refer dos cossos humans: Josep Jan i el seu fill.

El darrer en recobrar el coneixement fou el pare. De seguida que obrí els ulls, amb veu feble a causa de l'esforç fet en la lluita, exclamà, dirigint el seu esguard, suplicant, a la seva muller:

—Perdona'm, Tresona, perdona'm... Perdona'm també tu, fill meu...

I tothom pogué veure com un doll de llàgrimes lliscava cara avall de l'home més valent, llàgrimes de penediment.

Mentrestant, aquella mar que havia fet el miracle, continuava udolant com volent demostrar la seva potència.

JOSEP M.ª SALAS I JULIÁ.

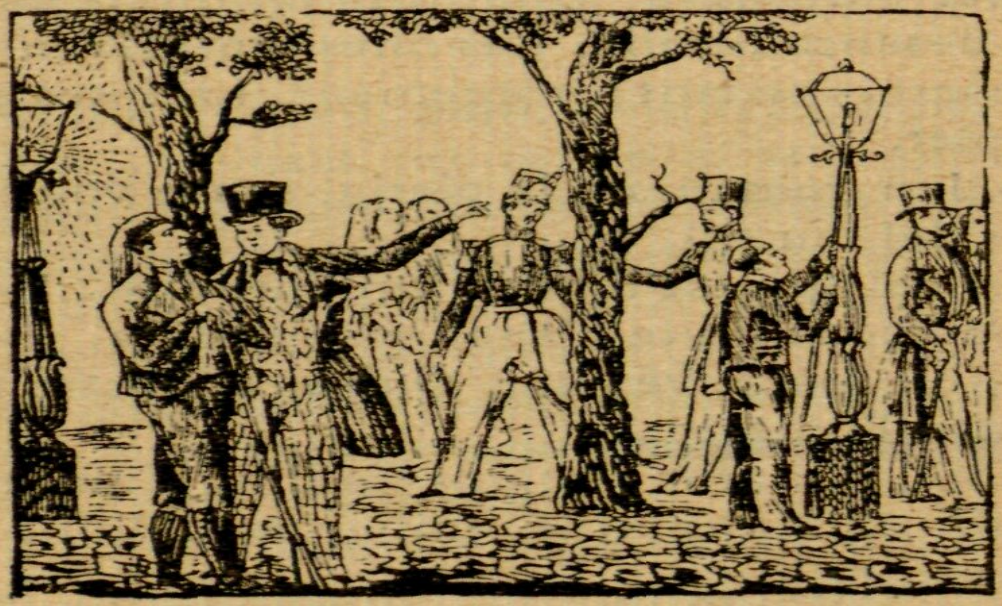

1842. - Inauguració de la illuminació per gas.
(D'un ventall).

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Patis Girona antiga.

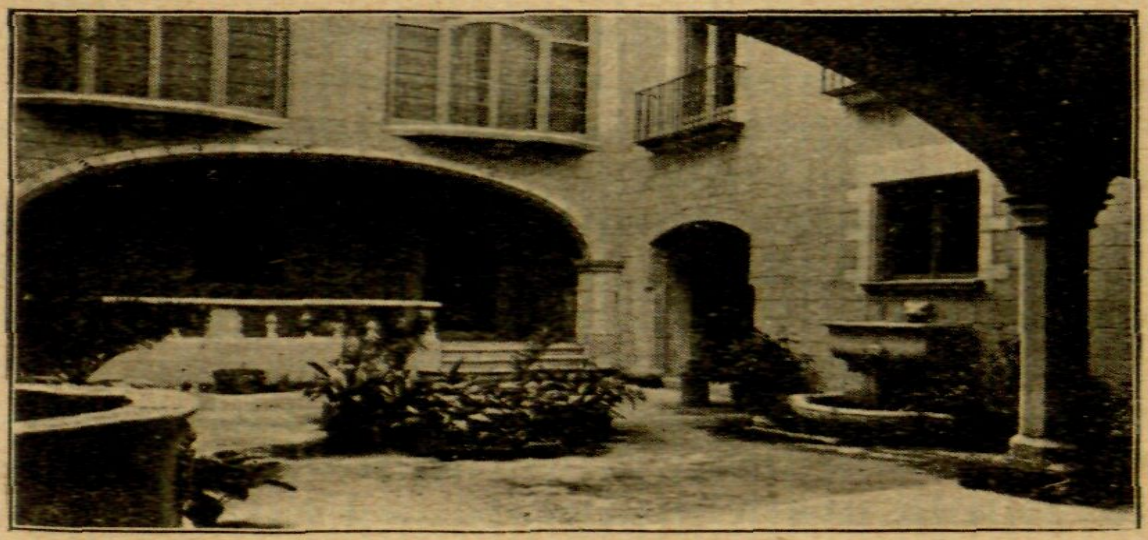

Patis Girona moderna.

UAB
Biblioteca de Ciències Socials
Hemeroteca General

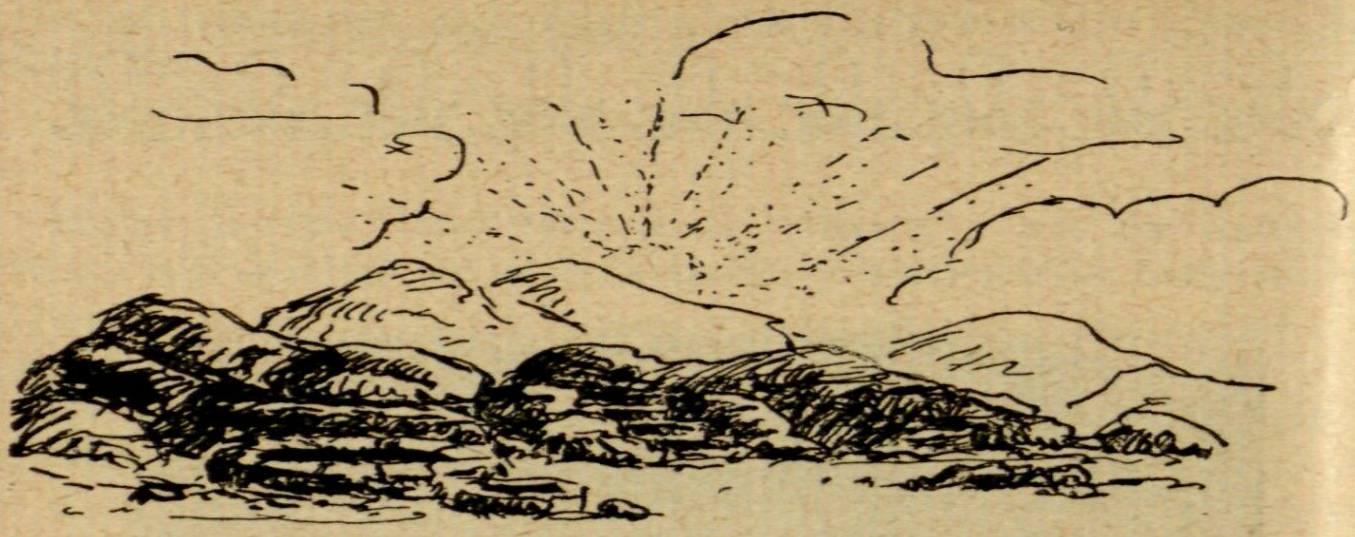

Les muntanyes de Catalunya

XXVIII

PUIG DE BASTIMENTS

Per a fer-vos més càrrec de tot l'interessant que és aquesta excursió, us prego volgueu llegir les descripcions d'Ull de Ter i Les Nou Creus, en els núm. 38, pàg. 372, i núm. 52, pàg. 124 de Curiositats de Catalunya, ja que són els camins que hem de seguir per aquesta magna ascensió, i així no ens veiem en la necessitat de repetir-los.

Doncs bé; després d'aquesta petita aclaració, comencem la nostra tasca.

Des del nostre acostumat punt de sortida (Ribes), ens dirigim cap a Núria, pel magnífic salt del Sastre i d'aquesta formosa vall ens adrecem cap a Les Nou Creus, enmig de grenys enasprats i escarpraments infranquejables. Un cop a aquest planell reclòs, sota el massís del Puigmal, ens dirigim cap a Ull de Ter.

Deixem a la dreta el Pic de la Fossa del Gegant, i baixem per l'aresta de la carena en direcció a la Collada de Carançà, de 2.725 metres d'altitud, entre el Pic de la Vaca i el de la Fossa del Gegant.

Pujant sempre a fil de carena, arribem al Cim inferior de la Vaca, a 2 812 metres d'altitud. Divisem esplèndida vista sobre els deserts de Carançà i la Coma de Vaca.

El Pic de la Fossa del Gegant es redreça en-

UAB Biblioteca de Ciències Hemeroteca General

darrera, gairebé tallat a pic, per tots els seus indrets.

La Collada de la Vaca —que hi passem— es troba entre els dos cims d'aquest nom; es divisa la Coma del Gorcs, d'afrau agre i salvatge, plena tota ella d'estimballs, ruïnes i desolació. Als peus es té un precipici a cada costat. El lloc és magnífic; més que per la seva situació, és la impressionant visió que ens ofereix. Els estanys de Carançà, cosa de 500 metres més avall, s'obiren amb tota bellesa i voltats de la desolació més aterradora al fons. Deixant caure un roc per l'estimball esfereïdor, veiem remoure intensament les aigües, per la munió de truites que s'hi acoblen i que salten en ésser sorpreses del solemne quietisme que les envolta. Escruixeix l'ànim sentir rebotar els rocs en la seva caiguda, des d'quests cims. No obstant ens aplaca el nerviosisme mirar vers migjorn i veure clarament les tan conegudes serres del Montseny, l'incomparable Montserrat i la dèbil silueta del Tibidabo, la qual visió ens aconsola notablement després de veure la desolació del nostre entorn.

I seguint la carena amunt, faldegem, prop del seu cim, el pic superior de la Vaca, de 2.830 metres d'altitud.

El camí descendeix, i en cosa d'uns tres quarts, arribem al cim de Tirapits, a 2.780 metres d'altitud. Aquest cim és la Collada Alta al costat mateix del Puig superior de la Vaca, entre la Coma de Fressers i la Coma de Vaca. La vista ja se'ns acostuma a les visions impresionants d'aquest costat del Pireneu, i el nostre esperit es daleix per a posar el peu damunt de tots els cims que ens envolten; són aquests: Pic de l'Infern, Bastiments, Gra de Fajol, Serra del Catllar i Balandrau. (Gra de Fajol i Balandrau, han ocupat intensament les nostres ressenyes).

Baixem el Tirapits pels rectes caients del Pic de la Vaca, i per indrets desolats i rocallosos, sovint amb clapades de neu, arribem a les Fonts del Fresser, a 2.450 metres d'altitud. L'espectacle és magnífic; enmig de tanta desolació i runes, naixen, arreu, sota els trencats eriçalls del Pic de l'Infern, una munió de deus d'aigua fresquíssima.

Atravessem la desolada i trista afrau d'Aigols

UAB Informació i Hemeroteca General

podrits, que es forma en un dels extrems superiors de l'alta vall del Fresser, en els aiguavessos més enlairats de les aspres i pelades muntanyes que la reclouen. Tot aquest indret està cobert d'aiguamolls, revestits de glebatge, els quals és precís anar evitant per a no enfonsar-s'hi. El paisatge és en extrem desconsolador, trist, sense arbres ni mates que ens alegrin la vista, ni ocells; solament veiem tot el que ens envolta, una immensitat aterradora que formen

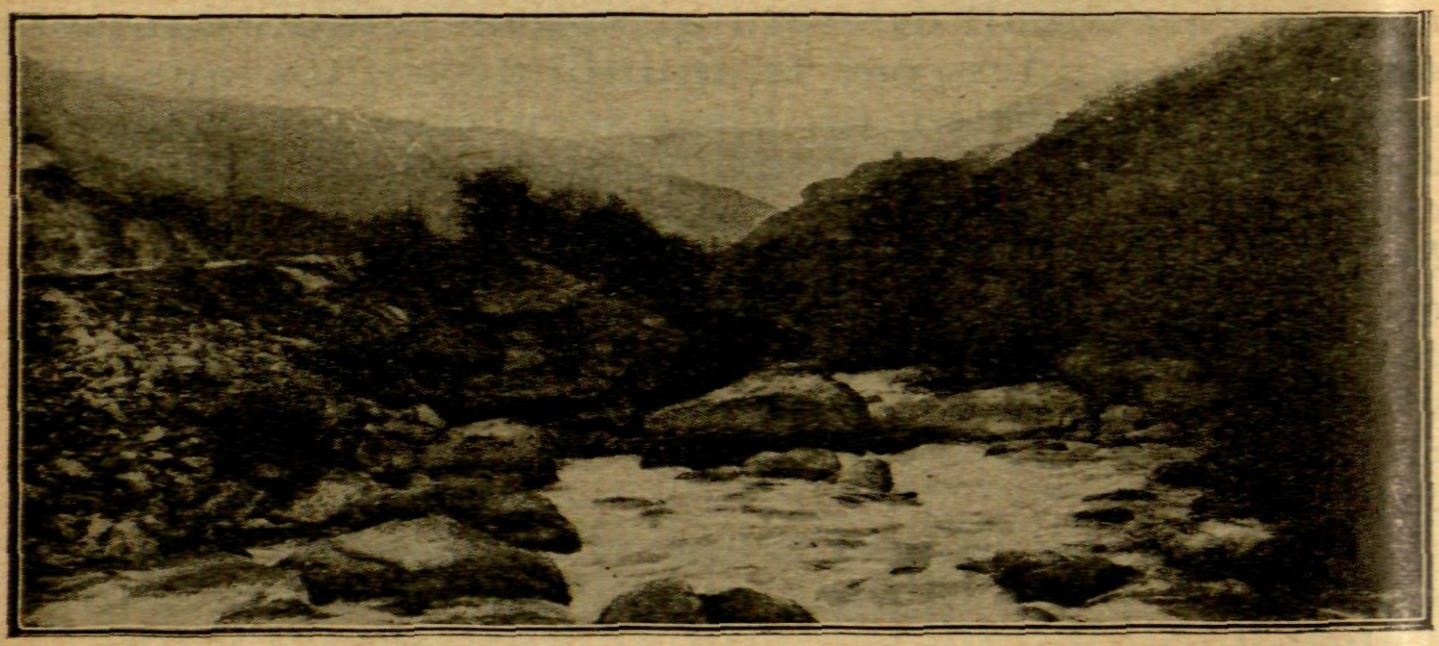

Vall d'Aran. - Pas del Garona per Cledes.

les grans muntanyes, que van acompanyant avall el Fresser. Tot, en conjunt, convida al callament etern, més que a l'expansió. Solament ens alegra una mica veure els isards que de tant en tant atravessen l'espai ràpids com un llamp, com si fos per veure qui és el que els ve a torbar el quietisme, l'immens quietisme que els envolta. A voltes, se'ls distingeix amb el cap alt i amatent al cim d'alguna penya en el seu mateix caire. També no és gens difícil, en el camí, trobarlos en colles de deu o dotze, amb llur guia al davant, vigilant sempre i avisant amb un estrident xiulet qualsevol fet extraordinari als seus companys de colla.

Revoltem la vall per dessota Bastiments, i anem a la Feixa llarga; aquí atravessem una tremenda esllavissada caiguda dels cims, i que és renovada constantment pels temporals i les allaus. S'estén de

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

dalt a baix en una gran extensió. Es un davassall de clapissa més que esfereïdor. Cada any, degut a la importància de les allaus, ha de fer-se arranjar el camí, ja que els ròssecs de les neus s'ho emporten tot.

I arribem al Coll de la Marrana, entre les altes valls del Ter i del Fresser, a 2 500 metres d'altitud. Es la gran depressió ampla i extensa que separa els dos imponents massissos: El Gra de Fajol i el Puig de Bastiments. Des d'aquest coll comença la pujada al cim enasprat.

Deixem el camí que hem pujat, de Núria a Ull de Ter, i anem carenejant tota la gran ondulació de la Collada per terreny estarterat i englevat.

Trobem un encreuament de clapes roges; deixem a la dreta les que porten a l'Esquena d'Ase, i seguim les del Puig de Bastiments, (els dos camins estan marcats amb una fita).

Seguim la tirada de les clapes roges, que ens menen cap a l'esquerra, i comença la penible escalada, sempre per grans tarteres agombolades.

En cosa d'una mitja hora guanyem l'extrem oriental del gran massís, que cau sobre la vall del Ter, i continuem pujant per damunt del gran rocam, sec, aspre i triturat, que dificulta extraordinàriament el pas vers Ponent.

Sense descans, continuem la fatigosa pujada, ja que nostre esperit ens vola vers el cim, però la realitat ens priva de caminar de pressa, degut al cansanci que ja portem a sobre i que s'accentua per moments.

I, per fi..., trepitgem el cim del Puig de Bastiments, de 2.881 metres d'altitud.

Aquest pic és conegut de molt antic amb aquest nom en tota la vessant pirenenca, suposant-se, per tradició dels pastors, que tal nom prové d'ésser la primera punta de muntanya distingida en alta mar, des de llurs vaixells o *bastiments*.

Els francesos, li donaren el nom de «Pic del Gegant», ja sia per la seva massa gegantina, i la seva considerable alçària.

Alguns confonen el nom, com si fos un altre turó pirenenc, però la realitat és que el Pic del Gegant és el Puig de Bastiments.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

El seu cim forma una llarga aresta ondulada, i té en el seu punt culminant un munt de pedres.

En les seves vessants de migdia, neixen els rius Ter i Fresser; també cap a migjorn arrenca del seu majestuós massís, la gran cordillera que, estrebada en el Coll de la Marrana, s'enlaira amb el «Gra de Fajol» i corre vers la serra de Catllar i cap al Coll dels Tres Pics, al Balandrau, Mayanells i la Collada Verda i Serra Cavallera, anant a morir a Ripoll, on, lliures d'aquest murallam espès que els separava, s'ajunten alegrament el Ter i Fresser.

Al Nord, es troben també dues valls desertes: la de Bassibés a la dreta, i la de Coma Mitjana a l'esquerra, les quals s'uneixen més avall amb les més aspres de l'Infern i Carançà.

La part més accessible al cim, és el camí que hem seguit, que s'estreba del Coll de la Marrana, essent extremadament trencada l'aresta que l'uneix amb el Pic de l'Infern, i vertical per complert la de l'Esquena d'Ase, essent també molt estimbat el costat que mira a Fressers.

El panorama que s'esguarda, és en tot aspecte magnífic. Des del N.O. al N.E. es tanca l'horitzó l'antemural pirenenc des del Puigpedrós i les muntanyes d'Andorra, dret a Fontviva, Carlit i Puigperic, amb la brillantor eterna de les seves congestes.

Més a la dreta, les muntanyes de Madres i les Corberes.

A l'esquerra, al lluny, les muntanyes de l'Ariège i del Pallars, les de la Vall d'Aran i la Maladeta.

Entremig s'obira un conjunt de valls i muntanyes; la verda i plàcida Cerdanya, amb la seva munió de poblets entre prats i arbredes; l'alt pla de la Perxa, amb l'emmurallat Montlluís; el Capcir i Conflent.

Més aprop, totes les ensotades Comes, enasprades serres i esfereïdors trencalls que s'originen del nervi de la carena pirenenca, i sota mateix la solitària Coma mitjana i el sot de Murens de França, amb el seu tètric estany, envoltat tan sols de pedregam ruïnós, de soledat i tristesa. Semblen talment terres maleïdes.

Seguint amb la vista l'Esquena d'Ase, s'alça dret

UAB Hemeroteca General

a llevant el Pic de la Dona, i més al lluny es veu el Pla de Calm-agre, Costabona i el Canigó.

A una part, el Rosselló, amb la seva extensa plana i el mar, i a l'altra l'Empordà i el golf de Roses, i mar endins el golf de Lió.

Dret a ponent, el Pic de l'Infern, els cims de la Vaca, la Fossa del Gegant, el Puigmal i altres.

En conjunt es divisen gairebé les muntanyes de tot Catalunya.

Aquest cim majestuós, en aquest indret del Pireneu, és el segon en alçada. El primer és el Puigmal, amb 2.909 metres d'altitud, i el segueix el Pic del Gegant, amb 2.881 metres d'altitud; tan sols es porten de diferència 28 metres, i el panorama enrondant és superior al d'aquell cim, i el seu punt de vista llunyà l'iguala, si no el supera.

En fi, tant aquest cim, com el Puigmal, com tots els descrits i els que encara falten esmentar, no tenen res que envejar l'un de l'altre; si bé uns són més elevats que altres, aquests també tenen certes qualitats que manquen als Pics més principals.

* * *

La propera descripció, serà la d'una excursió al Pic de l'Infern.

J. Nadal i Ribas.

ENDEVINALLES

Ve de l'hort i és planta bona
i sa fulla ens fa profit;
si el seu nom dius a persona
no estarà gaire agraït.

(*La bleda*).

Sense peus s'aguanta dret
i el fan beure sense set,
no té flaire de cap classe
i pel nas de tothom passa.

(*El got*).

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

FOLKLORE

Les pedres de llamp

El llamp, és i ha estat sempre el fenomen meteorològic que més por ha causat a l'home; així és que no cal estranyar que aquest sempre hagi tractat de lliurar-se'n.

Temps enrera era creença, avui quasi desapareguda, que el llamp era un cos material i palpable i que allí on hi havia un llamp no n'hi podia anar un altre, per ço que la gent procurava posar pedres de llamp, o sigui llamps apagats sota les teulades, damunt les portes d'entrada, com a batall de les esquelles dels caps de bestiar que van al davant del ramat, portar-ne a les butxaques, i, en fi, en posava per tot on podia.

Aquestes pedres no eren altra cosa que destrals, puntes de fletxa i de llança fetes de pedra de l'època prehistòrica, que en trobar-les la gent i al veure-les tan punxagudes i fines les creia llamps apagats; no cal dir que, quan algú en trobava una, difícilment se'n desprenia. Conèixer si una pedra era veritablement de llamp era cosa ben fàcil tanmateix: calia només lligar un cordill a la pedra i posar-lo al foc; si el cordill es cremava, la pedra no era de llamp; en cas contrari, senyal que ho era. Encara que és de suposar que aital prova no la devien fer quasi mai.

Quan hom veia caure un llamp, de moment només tenia que assenyalar el lloc i tornar-hi al cap de set anys, que era el temps que el llamp trigava a sortir, després d'haver-se enfonsat set canes sota terra.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

JOSEP.

Collint la fruita dels arbres.

Jardí del Llobregat

Aquesta població, anomenada abans Sant Joan Despí, està emplaçada a les proximitats del riu que li dóna la seva classificació; dista de Barcelona 10 quilòmetres; té més de 2.000 habitants i les comunicacions amb les comarques del Vallès Occidental, Baix Llobregat i Barcelonès són diverses.

Creiem que la suggerència de canviar-li el nom i posar-n'hi un de tan poètic com el de Jardí, devia plaure a tothom: vertaderament és un jardí.

Es un d'aquells llocs on el foraster es sent agradosament sorprès; pertot arreu troba gràcil arbreda i ufana vegetació; a la disposició dels arbres i plantes, s'hi afegeix la bella distribució dels edificis, bona part dels quals tenen forma de xalets.

La principal riquesa de Jardí del Llobregat, està en l'agricultura: els seus fruits són molt sollicitats. El camp té un aspecte sorprenent, immillorable: les terres fèrtils que s'estenen pel llarg del riu que, com hem dit, li dóna la seva classificació, són conreades tan curosament, que són l'enveja del visitant, el qual resta admirat de tanta bellesa.

UAB Biblioteca de Ciències Socials i Hemeroteca General

El seu terme és planer; el clima, templat; abunden les fonts, algunes de virtuts curatives, i quasi la totalitat dels seus naturals són pagesos, doncs aquesta vila prospera i creix degut a l'agricultura. Malgrat això, existeixen algunes indústries que li augmenten la seva preponderància.

Les hortes d'aquest poble són regades, ultra les aigües del riu Llobregat, per les del canal de la Infanta. La seva producció més important és la fruitera, essent notable també la dels raïms; també té molt estesa la de llegums, moresc, etc. Fem esment de l'abundància de pesca a l'esmentat riu Llobregat.

MIQUEL FORTUNY.

Una bella mostra d'aquesta terra.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

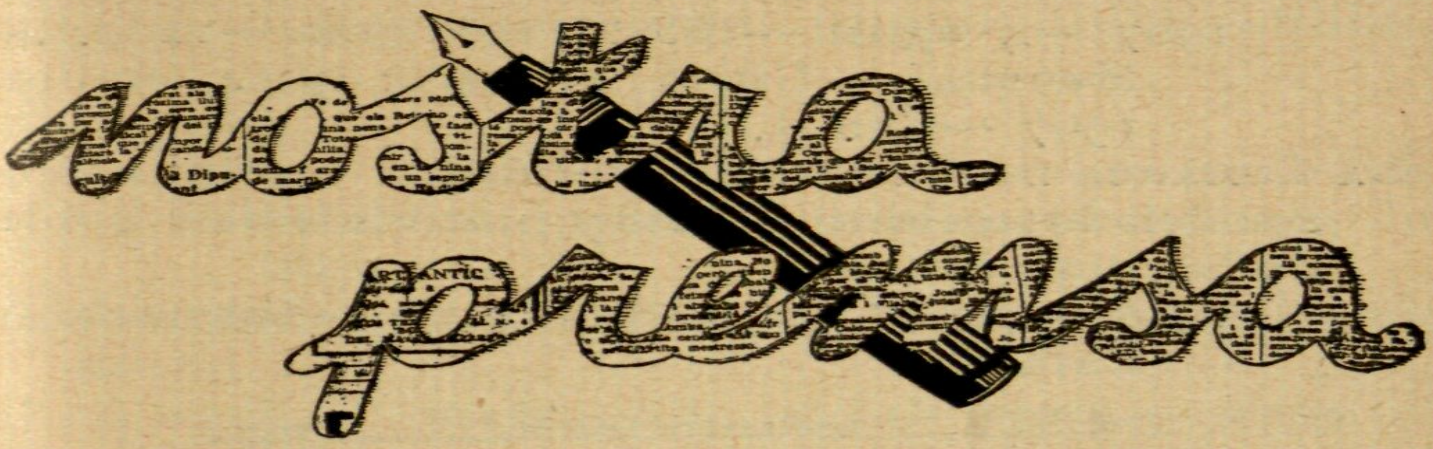

Premsa Comarcal

VI

ARENYS DE MAR

La Gaviota.—Periódico quincenal de noticias, literatura, ciencias y artes. Eco del partido de Arenys de Mar.

1882. 15 febrer.—268 × 169 mm.—8 pp.—Ultim número: 6, 3 maig 1882.—Bilingüe.

Ecos de la Costa.—Periódico bisemanal reformista y de avisos, noticias y anuncios. Defensor de los intereses morales y materiales del Distrito de Arenys de Mar.

1886.—410 × 320 mm.—4 pp.—Castellà.

El Teléfono del Distrito de Arenys de Mar.—Periódico republicano quincenal, eco de los abonados del mismo.

1893.—410 × 320 mm.—2 pp.—Castellà.

La Avicultura Práctica.—Organo oficial de la Escuela de Avicultura de Arenys de Mar.

1897.—315 × 210 mm.—8 pp. i cobertes.—Mensual.—Castellà.

La Rierada.—Baixará a lo menos cada quinze dies. Portaveu dels pobles de la Rodalia d'Arenys de Mar. Adherit a la «Unió Catalanista».

1902. 1 gener.—272 × 169 mm.; des del número 27: 388 × 267 mm.—4 pp.—Ultim número: el 55, 15 de març del 1904.—Català.

UAB Biblioteca de Comunicació

L'AVENIR.—Literatura, Arts i Ciències.

1907.—4 agost.—185 × 105 mm.—12 pp.—Mensual.—Ultim número: 3, 4 octubre 1907.—Català.

LA COMARCA DE LLEVANT.—Periódich català, defensor dels interessos morals y materials dels pobles de la comarca.

1907.—410 × 320 mm.—4 pp.—Setmanal.—Català.

Any II — Arenys de Mar 15 de Jener de 1903 — Núm. 26

LA RIERADA

AVANT SEMPRE

Adherit á la «UNIÓ CATALANISTA»

Baixará á lo menos cada quinze dias ⇔ Portaveu dels pobles de la Rodalia d' Arenys de Mar

Preus de suscripció en terra catalana. . . 1 pta trimestre
En altre terra. . . . . 5 » »
Número sol. . . . . 0 10 » »

REDACCIÓ y ADMINISTRACIÓ: Riera 80 ARENYS DE MAR.

Tota la correspondencia al Director.—No 's retornan originals.

NOSTRE PROGRAMA

Volém la llengua catalana ab caracter oficial y que sian catalans tots los que á Catalunya desempenyin carrechs publichs; volem Corts catalanas, no solts per estatuhir nostre dret y llurs civils, sino tot quant se refereixi á la organisació interior de nostra terra; volém que catalans sian los jutges y magistrats, y que diguin en última instancia "la plétia y causas; volém ser árbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y volém, en fi, la facultat de poder contribuhir á la formació del exércit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forme prestí servey tantsols dintre de Catalunya.

Aquest es nostre catalanisme dintre d' Espanya; aquest es lo nostre regionalisme dins de Catalunya. Axió es lo que volém; per axió anem; á n' axió arribarém á no trigar gayre.

(Del Manifest de la «Unió Catalanista» del dia 16 de Mars de 1892.)

La "Unió Catalanista" y las vinentas eleccions

UNIÓ CATALANISTA.—JUNTA PERMANENT.—*Circular*: Haventse de celebrar enguany eleccions administrativas (provincials y municipals) y llegislativas, vos recordém los acorts de l' Assamblea de Tarragona ais que deuhen subjectarse los elements que constituheixen la «Unió Catalanista». Y al donar trasllat dels esmentats acorts á *totas las entitats* adheridas, aquesta Junta té la convicció ferma que no li caldrá fer us de las facultats que li concedeixen las Bases 5.ª y 7.ª

Com que la intervenció directa del Catalanisme sols pot exercirse en las eleccions llegislativas per esser las unicas que tenen caracter politich, la Junta Permanent recomana á las entitats adheridas que pensin concorrer á la lluyta electoral pera diputats á Corts, procurin posarse d' acort, conservant sempre la propia personalitat, ab tots los elements autonomistas de la seva circunscripció pera evitar competencias de candidats que 'n definitiva resultarian favorables al enemich comú. Y si aquesta inteligencia patriótica no 's pot assolir, avans de presentar una candidatura de la «Unió Catalanista» que tinga de posarse enfront d' una altra ó altras candidaturas autonomistas, es preferible, abdicant d' un mal entés amor propi no fer candidatura y votar al altre ó altres *candidats autonomistas que 's presentin*.

Fentho aixis donaréu una proba más d' amor á la causa de Catalunya.

Visqueu molts anys.

Barcelona 1 de Janer 1903.—Per A. de la J. P.—Lo President, *Joseph M.ª Roca*.—Lo Secretari accidental, *Frederich Pujulá y Vallés*.

LA VEU DE LA COSTA.—Periòdich Catòlich Regionalista. Se publica a Arenys de Mar los diumenges primer i tercer de cada mes.—Des del núm. 27: Periódich Nacionalista Católich. Se publicará cada 15 dies, a contar del primer diumenge de l'any.

1907. 6 gener.—273 × 169 mm.—8 pp.—Ultim número: 121. 2 setembre 1911.—Català.

REVISTA DE LA CAMBRA AGRÍCOLA DEL DISTRICTE D'ARENYS DE MAR.

UAB Biblioteca de Comunicació Hemeroteca General

1908. Novembre.—182 × 124 mm.—8 pp.—Ultim número: 17. 17 març 1910.—Bilingüe.

Redempció.

1914. 8 febrer.—380 × 270 mm.—4 pp.—Des del núm. 3, passà a publicar-se a Canet de Mar.—Català.

Creu i Bandera.—Revista del Centre Social Arenyenc.

1915. 1 març.—181 × 115 mm.—12 pp.—Ultim número vist: 3. 22 agost 1915.—Català.

Arenys.—Revista setmanal, literària, illustrada, de deports i notícies comarcals.

1915. 25 juliol.—239 × 169 mm.—8 pp.—Ultim núm.: 172. 24 desembre 1918.—Català.

República.—Periòdic autonomista. Portaveu dels republicans del Districte. Se publicarà al menys una vegada al mes.—Després: Se publicarà dues vegades al mes.

1916. 11 febrer.—395 × 256 mm.; des de l'any II: 276 × 169 mm.—4 pp.—Ultim núm. vist: 18. 11 novembre 1917.—Català.

Fulla Dominical.

1916.—230 × 165 mm.—4 pp.—Català.

Arenys i sa Comarca.—Revista setmanal, literària, illustrada de deports i notícies comarcals.—Des del núm. 55. Revista autonomista independent, literària, illustrada i de notícies comarcals.—Des del núm. 64: Periòdic Nacionalista.

1919. 5 gener. — 2.ª època del periòdic «Arenys». — 248 × 170 mm. — 8 pp. — Ultim número: 1 de maig de 1920.—Català.

Fulla Dominical.—Parròquia de Santa Maria.

1919.—205 × 127 mm.—4 pp.—Català.

Vida Nova.—Periòdic defensor dels interessos del Districte d'Arenys de Mar.

1920.—320 × 245 mm.—8 pp.—Català.

Arenys i sa Comarca.—Periòdic nacionalista.—Des del núm. 143: Portaveu de la Joventut Nacionalista.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

1920.—3.ª època.—238 × 170 mm.—8 pp.—Quinzenal. —Publicat fins l'any 1924. —Català.

L'Ideal del Patronat.—Periòdic mensual de propaganda catòlica.

1921. 14 d'abril.—219 × 151 mm.—12 pp.—Català.

Mundo Avícola.—Revista mensual ilustrada.

1922.—265 × 190 mm.—24 pp.—Castellà.

Sport Arenyenc.—Revista de Sports, art, literatura i esbarjo.

1923.—27 juny.—303 × 202 mm.; des del núm. 7: 263 × 173 mm.—8 pp.—Bilingüe.—Ultim núm.: 10. 15 setembre 1923.

Fulla Parroquial d'Arenys de Mar.

1925.—210 × 128 mm.—4 pp.—Català.

Revista Llevantina.—Art i Literatura.

1927.—Març.—240 × 170 mm.—32 pp.—Sols va publicar-se el primer número.—Català.

Arenys i sa Comarca.

1930. 1 abril.—4.ª època.—440 × 320 mm.—8 pp.—Quinzenal.—Català.

Flama.

1931. Gener.—Quinzenal.—Català.

Oreig.—Periòdic quinzenal.

1932. Febrer.—330 × 240 mm.—8 pp.—Va publicar-se fins el febrer del 1933.—Català.

El periodisme comença en aquesta riallera vila, com veiem per la llista precedent, a les darreries del segle passat i arriba fins els nostres dies amb un total de 26 títols, dels quals 19 són escrits en català, 4 en castellà i 3 bilingües. La premsa arenyenca ha tingut poca importància per la seva quantitat de títols, però fent un examen dels periòdics publicats fins la data, veiem que la major part dels apareguts donen una sensació d'esperit patriòtic, puix dominen els periòdics catalans i especialment els dedicats a la propaganda catalanista i patriòtica. De la comarca del Maresme, exceptuant Mataró, Arenys de Mar és la població que ha tingut més premsa.

Joan Torrent.

UAB Biblioteca de Comunicació Hemeroteca Nacional

UNA LOCUCIO POPULAR

—

«Als de La Bisbal, tant els fa quedar bé com mal»

Es un fet consumat, que diríem metafòricament parlant, que no hi ha ciutat, ni poble ni poblet català que no tingui un cas o quan menys una frase que el faci més o menys popular. Tenim, per exemple, Terrassa, amb allò que diu «mala raça», que, amb tot, no vol pas dir-se que sigui certa aquesta asseveració, com tampoc la de Sabadell, que fa «mala pell».

I com Terrassa i Sabadell trobaríem Reus, Tarragona i un sens fi de localitats que, ultra la seva laboriositat per alguna cosa característica dels seus habitants, tenen la popularitat de la frase que «els retrata». I, en aquest cas, ens interessa, només, avui, La Bisbal de l'Empordà.

Els bisbalencs, gent que s'han significat en la història de Catalunya per moltíssims fets d'armes de caràcter alliberador, tenen una frase, que s'expresa així: «Als de La Bisbal, tant els fa quedar bé com mal», i quin origen de creació és difícil de situar. Segons els fills de La Bisbal, aquests mots es deuen a què poden dir-se com un rodolí, i que per la seva forma poètica s'han posat en boga, i que ho estan ja de temps era temps.

Aquest temps era temps, i ací ve el bonic del cas, vol referir-se als dies en què La Bisbal obtenia aquest nom, o sia poc després de treure-se'n un altre del damunt. Si és així, aquesta consonància del mot mal amb La Bisbal, té poca consistència, doncs sembla assenyalar-se l'existència d'un fet que donés origen a la frase.

Segons un altre bisbalenc, aquest més sincer, podria ésser que, degut a la diguem-ne *sans façon* dels fills de la bel·licosa ciutat, en aquell temps, en una d'aquestes demostracions del coratge i l'arrogància de l'empordanès, els ocorregués algun cas amb ribets xirois —que en altres mots vol dir «planxa»—, i que ells quedessin tan fresquets com si res. Aleshores, algun irònic els pogué treure això: «Als de La Bisbal, tant els fa quedar bé com mal». Però, sigui com sigui, els de La Bisbal —i ara parlem nosaltres, perquè en coneixem molts de fills d'aquesta ciutat de L'Empordà— prefereixen en tot moment quedar bé i no pas mal. Tal com han fet sempre i com fan ara en la lluita per la Llibertat.— J. G. L.

UAB Biblioteca de Humanitats i Hemeroteca General

Entreteniments Instructius

Secció a càrrec de JOSEP M.ª SALAS I JULIÀ

LOGOGRIF NUMERIC

12345	Nom d'home.
3452	Animal.
543	Tothom en té.
54	Negació.
1	Consonant.

COMBINACIÓ

. a . a .
. e . e .
. i . i .
. o . o .
. u . u .

Substituir els punts per consonants i s'ha de llegir en cada ratlla un nom d'home.

FUGA DE VOCALS

P.sc.d.r d. c.ny. p.rd
m.s q.. n. g..ny.

ENDEVINALLA

Un home gros,
que només té un os.

LOGOGRIF NUMERIC

123456789	Nom de dona.
25192949	» » »
7964849	» » »
928969	» » »
93259	» » »
7829	» » »
189	» » »
89	» » »

Solucions als "Entreteniments Instructius" publicats al núm. 54

Acròstic: *Moments, Joventut, Relieves, Ruta, Treball, Avant, La Guspira, Garba, Imatges, Estímul, Aviso, Ciutat.*

Endevinalla: *El porró.*

Ambidextre: *Porra - Arrop.*

Tarja: *Per dret diví - Guimerà.*

Logogrif numèric: *Gumersind, Desideri, Menigne, Remigi, Genís, Urs, Iu.*

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA

19191 — IMP. ALTÉS. - BARCELONA.